

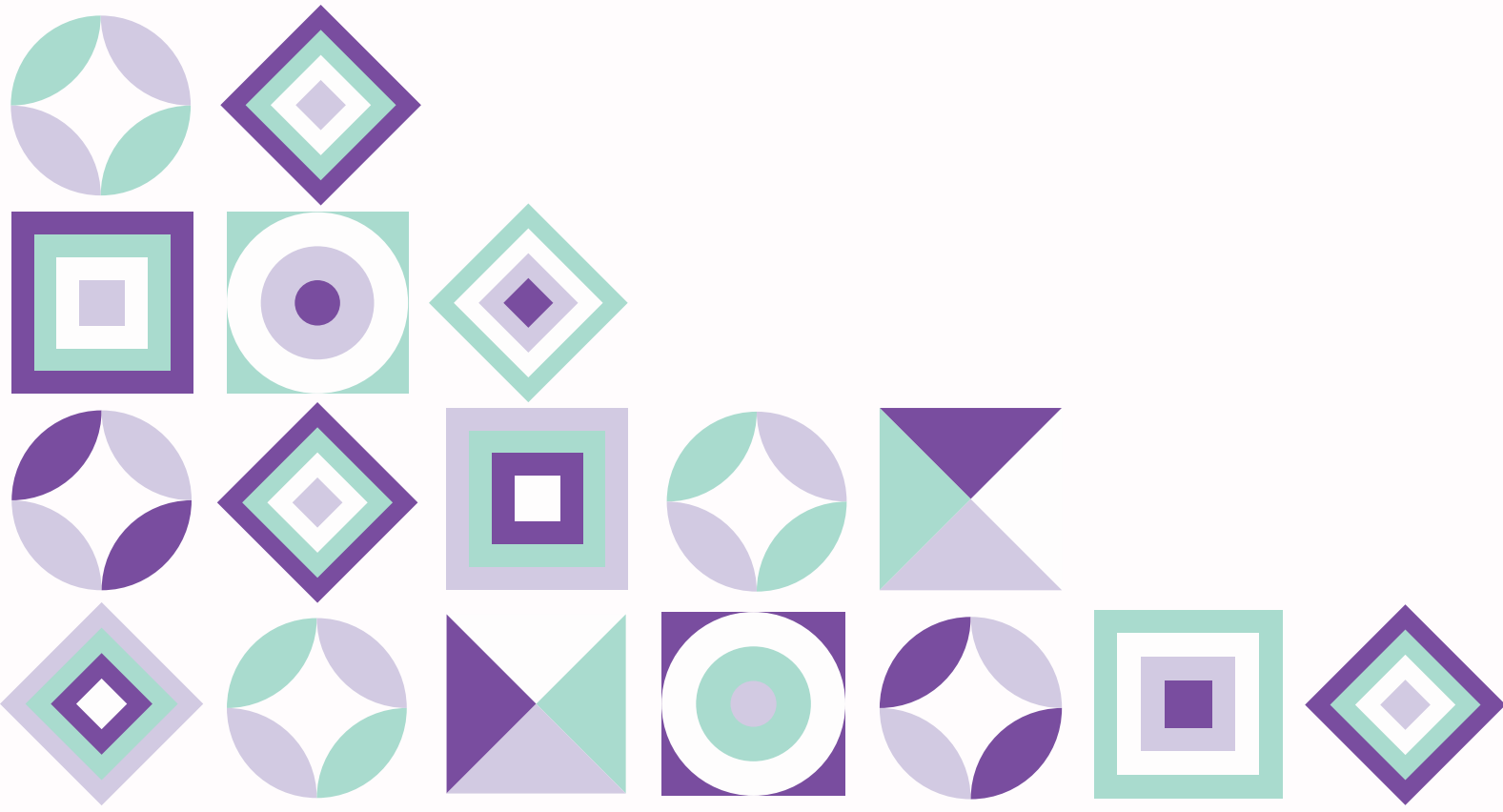

YERELLESME | LOCALIZATION
SAVUNUCULUK | ADVOCACY
GRUBU | GROUP

Küreselden Ulusala: Ulusal Referans Grubunun Lansmanıyla Türkiye'de Yerelleşmenin İlerlemesi

25 Ocak 2023, Ankara

İçindekiler

Kısaltmalar	3
Etkiliğin Arka Planı ve Amacı	4
1. Oturum: Açılış Konuşmaları	6
2. Oturum: Türkiye’de Yerelleşmenin Durumuna İlişkin Panel Tartışması	6
3. Oturum: Ulusal Referans Grubunun Lansmanı	8
4. Oturum: URG için Eylem Planlaması	9
İnsani Yardım Sisteminin Koordinasyon Mekanizmalarında Verimlilik	9
İnsani Yardım Sisteminin Ortaklık Mekanizmalarında Verimlilik	12
İnsani Yardım Sisteminin Finansman Yapısında Verimlilik ve Yerel Aktörlerin Fonlara Erişimi	15
İnsani Yardım Sisteminin Kapasite Mekanizmalarında Verimlilik	19
Sonraki Adımlar	21
Ek 1: URG Lansman Etkinliğine Katılan Kuruluşların Listesi	22
Ek 2: URG Görev Tanımı	23
Ek 3: Lansman Etkinliği Programı	25
Ek 4: Teşekkür	26

Kısaltmalar

3RP	Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı
AAA	Akra Eylem Gündemi
AB	Avrupa Birliği
ARSA	Afgan Mülteciler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
CLIP	Toplum Temelli Yerel İnisiyatifler Projesi
FRIT	Türkiye'deki Mülteciler için AB Mali Yardım Programı
İGAM	İltica ve Göç Araştırma Merkezi
İKGV	İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
KEDV	Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
LPMF	Yerelleşme Performans Ölçümü Çerçevesi
NEAR	Güçlendirilmiş Yardım Müdahale Ağı
STGM	Sivil Toplum Geliştirme Merkezi
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
STL	Hayata Destek Derneği
TMK	Türkiye Mülteci Konseyi
UN	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
URG	Ulusal Referans Grubu
YSG	Yerelleşme Savunuculuk Grubu

Etkinliğin Arka Planı ve Amacı

İnsani yardım çalışmalarının yerelleşmesi, geçtiğimiz on yıl içinde çeşitli süreçlerde ön plana çıkmıştır. 2016 yılında düzenlenen Dünya İnsani Yardım Zirvesinde daha etkili ve yerelleşmiş insani yardım müdahalesi adına somut hedef ve taahhütlerle şekillendirilen “Büyük Uzlaş” anlaşması, çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası aktörlerce kabul edilmiştir. Krizlerden etkilenen insanlara karşı hesap verebilirlik, yerel kapasitelerin tanınması ve yerel liderliğin güçlendirilmesi, birinci Büyük Uzlaş’da derlenen taahhütler olmuştur. Şu ana kadar 65 büyük donör ve uluslararası kuruluş Büyük Uzlaş’ya yönelik somut taahhütlerde bulunmuştur.

Bu mevcut taahhütlere rağmen yardımın yerelleşmesi de dâhil olmak üzere daha etkili, verimli, kapsayıcı ve hesap verebilir bir insani yardım sistemine yönelik dönüşüm oldukça yavaş bir şekilde gelişmektedir. Program öncelikleri, stratejiler, tasarım ve uygulama yollarına ilişkin alınan kararlar ile birlikte etkilenen toplulukların ve yerel aktörlerin uluslararası insani yardım ve kalkınma sistemlerinin karar mekanizmalarına anlamlı bir şekilde dâhil edilmesi ve katılımı çok sınırlıdır. Bu nedenle 2021 yılında kabul edilen Büyük Uzlaş 2.0, etkili ve verimli müdahale imkânı sunan nitelikli finansman desteğinin yanı sıra, yerel müdahale ekiplerine daha fazla destek verilmesine ve insani ihtiyaçlarının karşılanması konusunda etkilenen toplulukların katılımına yeniden odaklanılmasını sağlamıştır.¹ Aynı zamanda Büyük Uzlaş 2.0 çerçevesi, Ulusal Referans Gruplarının geliştirilmesini de önermiştir. Ulusal Referans Grupları ile insani yardım ve kalkınma sektörlerinin mevcut çalışma yöntemlerinde somut değişiklikler ve ülke düzeyinde yardımın yerelleşmesini sağlamak için yöntemler önerir.

Bu bağlamda Yerelleşme Savunuculuk Grubu (YSG) ve Türkiye Mülteci Konseyi (TMK), Türkiye’de yardımın yerelleşmesini savunmada öncü olmuştur. Her iki kurum da Türkiye’deki insani yardım ve kalkınma müdahalelerinde yerel aktörlerin liderliğini destekleme ve güçlendirme amacıyla Türkiye’de yardım gündeminin yerelleşmesine yönelik çeşitli araştırma, belgeleme ve savunuculuk çalışmaları yürütmektedir.

24 Mayıs 2022 tarihinde YSG, süregelen insani ihtiyaçların desteklenmesine yönelik yerelleşmiş bir müdahaleyi güçlendirmek için Türkiye’deki insani yardım ekosistemindeki tüm paydaşlar arasında ortak çabalara duyulan ihtiyacı aydınlatmak amacıyla “Dünya İnsani Yardım Zirvesinden Bugüne Türkiye’de Yerelleşme” başlıklı çok paydaşlı bir istişare toplantısı düzenlemiştir. Toplantıda yerel-ulusal kuruluşlar (mültecilerin ve kadınların liderliğindeki kuruluşlar dâhil), donörler, uluslararası STK’lar ve BM kuruluşlarının Türkiye’de yardımın yerelleşmesini artırmaya yönelik ortak şekilde belirlediği temel öncelikli alanlar şu şekildedir:

¹ <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2021-07/%28EN%29%20Grand%20Bargain%202020Framework.pdf>

- 1. Nitelikli-adil ortaklıklar;**
- 2. Finansman kalitesinde ve miktarında artış;**
- 3. Yerel kuruluşların koordinasyondaki rolünün güçlendirilmesi; ve**
- 4. Kapasite**

Ayrıca bu istişare toplantısında yer alan katılımcılar, Büyük Uzlaş 2.0 çerçevesi kapsamında ülke düzeyinde yardımların yerelleşmesini geliştirmek amacıyla bir "Ulusal Referans Grubu" kurulmasına yönelik öneride bulunmuştur.

Ocak 2023 etkinliğinin amacı

Türkiye'deki insani yardım topluluğunun yerelleşmeye yönelik diyalogu sürdürmeye dair yüksek ilgisi konusunda YSG, TMK, UNDP ve UNHCR (3RP'nin eş liderleri olarak) birlikte çalışmaya ve Türkiye için bir Ulusal Referans Grubunu (URG) faaliyete geçirmek amacıyla takip toplantısı düzenlemeye karar vermiştir. Bu etkinlik, Türkiye'deki yerelleşme çalışmalarının ilerleyişini inceleyip değerlendirme ve Türkiye'de yardımların yerelleşmesini ilerletme amacıyla ortak eylem vizyonunu masaya yatırma fırsatı sunmuştur.²

Katılımcılar

Etkinliğe 12 uluslararası kurum ve kuruluş, 3 donör kuruluş, TMK ve YSG üyeleri de dahil Türkiye'deki 31 ulusal ve mültecilerin liderliğindeki STK'lardan olmak üzere toplamda 52 paydaştan 93 temsilci katıldı. Bu temsilcilerden 63'ü yüz yüze ve 30'u çevrim içi olarak toplantıya dahil olmuştur. Katılımcı listesine EK-1'den erişebilirsiniz.

Etkinlik programı

Açılış konuşmasının ardından düzenlenen panelde ulusal kuruluşlar ve mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar, bir donör ve bir BM kuruluşu ile birlikte Türkiye'de yardımların yerelleştirilmesini ve bu gündemin ilerleyişinde meydana gelen zorlukları konuşmuşlardır. Panelin ardından, URG'ye ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra katılımcılar URG'nin kısa ve uzun vadeli çalışma planına katkı sağlamak ve yerelleşme çalışmalarına yönelik zorlukları ve çözümleri tartışmak üzere gruplara ayrılmıştır.

² 4 Ocak 2023 tarihinde TMK ve YSG üyelerinin bir araya geldiği çevrimi içi bir toplantı düzenlenmiş ve görev tanımı ile birlikte URG'nin amacını paylaşma fırsatı doğmuştur. Toplantı boyunca alınan yorumlarla görev tanımının nihai şekli oluşturulmuştur.

1. Oturum: Açılış Konuşmaları

Açılış konuşmaları; BM Türkiye Mukim Koordinatörü Alvaro Rodriguez, İKGV/YSC'den Muhtar Çokar, Oxfam-KEDV/TMK'den Perihan Uluğ Dalga ve İGAM/TMK'den Metin Çorabatır tarafından yapılmıştır. Bu konuşmalarda vurgulanan konular şu şekildedir;

- Büyük Uzlaş 2.0'da alınan kararlardan biri, ulusal referans grubu kurulmasına yöneliktir. 2020 itibarıyla yerelleşme ivme kazandı.
- Son 30 yıl içinde sivil toplum adına önemli dönüm noktaları oluştu. Uluslararası ve ulusal kuruluşlar arasındaki güç dengesizliğinin daha açıkça konuşulup sorgulandığına ve güç ilişkilerinin düzeltilmesine yönelik adımlar atıldığına tanık olduk. Suriye krizinin ardından yerel-ulusal STK'lar, etkilenen toplulukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hâlihazırda sahip oldukları kapsamlı deneyimlerini genişletmiş ve uluslararası kuruluşlarla daha adil ilişkiler geliştirmeye başlamıştır. Ulusal Referans Grubunun faaliyete geçmesi, bu ilişkilerin daha da güçlendirilmesi açısından kritik bir adım niteliğindedir.
- Son yıllarda TMK ve YSC tarafından yürütülen araştırmaların ve çalıştayların da dâhil olduğu çalışmalar, Türkiye'deki mevcut insani yardım ve kalkınma sisteminin dönüştürülmesi için yapılması gerekenlere ilişkin bilgi sunmuş ve tartışmaları derinleştirmiştir. Çeşitli paydaşların bir araya gelip bu tartışmaları yürüterek adil ilişkiler kurabileceği alanların yaratılması, yerelleşme gündeminin ileriye taşınması için oldukça önemlidir.

2. Oturum: Türkiye'de Yerelleşmenin Durumuna Yönelik Panel Tartışması

Türkiye'de yerelleşmenin güncel durumuna yönelik TMK moderasyonu ile Afgan Mülteciler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Mavi Kalem Derneği, GIZ ve UNHCR temsilcilerinin yer aldığı bir panel yapılmıştır. Panelde ele alınan önemli konular şu şekildedir:

- Yerelleşme ve kapsayıcılık taahhütleri ilk olarak 2005 yılında Paris Bildirgesi ve Akra Eylem Gündemi (AAA) ile kalkınma sektörüne yönelik verilmiştir. Bu belgelerde etkili ve kapsayıcı ortaklıklar, karşılıklı hesap verebilirlik, yerel kurumların liderliği, yerel düzeyde kalkınma politikalarının uyumlaştırılması ve ortak sorumluluk konularına değinilmiştir.
- Mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar açısından:
  - Finansman akışının yerel düzeyde aktörlere ulaşmamasının birçok sebebi bulunmaktadır. 2009 yılında faaliyet göstermeye başlayan mültecilerin liderliğindeki bir kuruluşun finansmana erişim sağlayabilmesi 10 yıl sürmüştür. Donörlerin yerel-ulusal kuruluşlara (mülteci) yönelik güven eksikliği olduğu düşünülmektedir. Bu da iki grup arasındaki ilişkilerin alt sözleşmelerle yürütülmesine sebep olmaktadır. Yerel ve ulusal kuruluşların fonlara doğrudan erişimleri bulunmamaktadır. Finansman konusunda şeffaflık oldukça önemlidir.

- Yakın zamanda yürütülen araştırmalar, ulusal kuruluşların ya da mültecilerin liderliğindeki kuruluşların çok küçük bir finansman payına erişebildiğini göstermektedir. Bu finansmanın büyük bir kısmı koşullara bağılıdır: Ofis giderlerinin ve proje personeli maaşlarının bir kısmı proje için ayrılan bütçelerden karşılanabilmesine rağmen bazı yerel-ulusal kuruluşlar kira ve kamu hizmetleri gibi diğer temel maliyetleri kendi imkânlarıyla ödemek zorunda kalmaktadır.
- Kuruluşların kapasite ve kaynaklarının ayrıştırılması, yerel kuruluşlar ile donörler arasında güvene dayalı bir ilişki kurulması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve farklı mülteci gruplar arasında bir hiyerarşı yaratmadan tüm toplumun hedeflenmesi gerekmektedir.
- Ulusal kuruluşlar açısından:
  - Yerel-ulusal kuruluşların çalışmaları, donörlerin şartları nedeniyle değil, etkilenen topluluklar ile çalışma deneyiminin birikimi sonucunda asgari standartları karşılamaktadır.
  - STK'lar ve çalışmalarındaki farklı odak noktaları arasındaki çeşitliliğin onaylanıp desteklenmesi önemlidir. Çalışmaların birbirinden farklı olması önemlidir.
  - Yerel ve uluslararası aktörler ortak bir dil oluşturmalı, ortak kavramlar geliştirmeli ve birbirlerini anlamak üzere daha fazla çaba göstermelidirler.
  - Yaratıcı finansman yolları ve sürdürülebilirlik imkânı sunacak finansman sağlanması için yapılabilecekler tartışılmalıdır.
- Donör kurumlar açısından:
  - Türkiye'de insani yardım ve kalkınma çalışmaları arasında köprü kurulmasına ihtiyaç vardır.
  - Donörler açısından yerelleşmenin ilerlemesinin önündeki nedenler ve engeller, donörlerin finansmanının donör ülkelerin vergi mükelleflerinden sağlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum özellikle yerel kuruluşlara olmasa da, uygulama ve topluma erişim açısından mevcut kaynakları nedeniyle düşük kapasiteli daha küçük kuruluşlara finansman sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Çünkü donörlerin finansman sağlamaları için sıkı bir uyum ve yönetmeliğe sahip olmaları gerekmektedir.
  - Sahadaki ve genel merkez düzeyindeki aktörler arasında bir gerilim bulunmaktadır. Genel merkez düzeyinde finansmana ilişkin karar verme yetkisine sahip aktörleri ikna etmek üzere yerel kuruluşlarla birlikte çalışılabilir.
- BM kuruluşları açısından:
  - Uluslararası ve yerel aktörler arasında şemsiye modeline benzer mekanizmalar, ortaklıklar, uzun vadeli finansman ve uzun vadeli yatırımlarda asgari standartlara yönelik bir anlaşmazlık mevcuttur.
  - İyi uygulamalardan biri, HDD ile birlikte yürütülen ve yerel kuruluşları finansman gibi konularda akranlar arası öğrenmeye teşvik eden ve mentorluk yoluyla destekleyen şemsiye modelidir. Bu tür iyi uygulamalar geniş çapta paylaşılmalıdır.

- İhtiyaçların önceliklendirilmesi, finansmanın harekete geçirilmesi ve insani yardımların etkinliğinin artırılmasının önündeki engeller arasında finansman sağlamaya yönelik prosedürler ve karmaşık başvuru süreçleri yer almaktadır.

Tüm panelistlerin katılımının ardından panelistler ve katılımcılar arasında tartışılan konular şu şekilde olmuştur:

- Türkiye’de yürütülen ve tüm paydaşlarla istişare edilen çalışmalara göre devlet kurumları, ulusal kuruluşlar ve mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar da dâhil olmak üzere yerel kuruluşlara doğrudan finansman aktarımı epey (yaklaşık %14) düşüktür. Bu finansman çoğunlukla devlet kurumlarına aktarılmaktadır. Finansmanın yalnızca %0,54’ü mülteci kuruluşlarına, %1’i ulusal kuruluşlara ve %0,12’si kadın kuruluşlarına aktarılmaktadır. Büyük Uzlaşî’yı imzalayan tarafların sağladığı %25’lik doğrudan finansman taahhüdü ile karşılaştırıldığında bu durum adil ortaklık, güven vb. inşasında hâlâ kat edilmesi gereken uzun bir yol olduğunu göstermektedir. Yakın zamanda yürütülen araştırmalardan elde edilen bulgular, URG’nin çalışmalarına ve Türkiye’deki yerelleşme gündemini stratejileştirme biçimine yön verecektir.
- Büyük Uzlaşî hatırlatılarak, uygulama pratikleri desteklenmelidir. Büyük Uzlaşî toplantısının katılımcıları, finansmanın ve müdahalelerin daha etkili olması için ihtiyaç duyulan kanıta dayalı savunuculuk, iyi uygulamalar, zorluklar ve fırsatlar konusunda tam bilgi sahibidir. ·
- Akranlar arası öğrenme ile veri ve bilgi paylaşımı, insani yardım yerelleşmesinde ilerlemenin yanı sıra ortaklık ve güven inşası için de önemlidir. Türkiye’deki veri paylaşım politikaları, bunun önünde engel oluşturmaktadır.
- Türkiye’de süregelen insani ihtiyaçlar bulunduğundan ülkedeki finansman odaklarının tamamen kalkınmaya kaymaması gerektiği gündeme gelmiştir.
- Uzun vadeli finansman, fonlara erişim konusunda desteğe ihtiyaç duyan mülteci kuruluşların ve diğer küçük ölçekli örgütlerin sürdürülebilirliği için hayati önem taşımaktadır.
- Fon dağıtımına dair mevcut politika ve prosedürlerin incelenmesi de dâhil olmak üzere fonlara erişimin önündeki mevcut engelleri aşmaya yönelik yolların ortaklaşa tartışılması ve kararlaştırılması gerekmektedir. Bağışçılar ve yerel kuruluşlar arasındaki diyalogun devamlılığı desteklenmelidir.
- URG’de mültecilerin-müteci kuruluşlarının yer alması gerekmektedir. Devlet kurumları ile özellikle belediyeler gibi yerel idarelerin de URG’de yer alması gerektiği öne sürülmüştür.

3. Oturum: Ulusal Referans Grubunun Lansmanı

URG için geliştirilen ve amacı, yapısı ve üyelerine yönelik bilgilerin yer aldığı görev tanımı belgesi sunulmuştur. Şimdiye kadar yapılan yerelleşme çalışmaları da paylaşılmıştır. Katılımcılara görev tanımına ilişkin soru sorma ve katkıda bulunma imkânı da verilmiştir (Bk. Nihai görev tanımı için Ek 2).

4. Oturum: URG için Eylem Planlaması (Koordinasyon, Ortaklıklar, Finansman ve Kapasite)

Katılımcılar, Mayıs 2022'de paydaşlar arasında düzenlenen istişare toplantısında belirlenmiş yerleşmenin öncelikli alanlarına göre gruplara ayrılmıştır. Odak konuları finansman, ortaklıklar, koordinasyon ve kapasite olarak belirlenmiştir. Her bir grup, URG çalışma planının gelişimine dair bilgi sunmak üzere ilgili alanlarda yardımın yerleşmesinin önündeki mevcut zorlukları ve olası çözümleri tartışmıştır.

Tüm gruplarda yerel kuruluşlar, BM kuruluşları ve donörler eşit düzeyde yer almıştır. Ayrıca bütün katılımcıların birden fazla gruba katılıp katkı sağlaması teşvik edilmiştir.

İnsani Yardım Sisteminin Koordinasyon Mekanizmalarında Verimlilik

Gruba yöneltilen soru: İnsani yardım sisteminin koordinasyon mekanizmalarının yerelde var olan koordinasyon mekanizmalarını yok saymadan, onlar ile uyum içinde ve yerel mekanizmaların etkinliğini artıracak ve birbirini tamamlayacak bir şekilde çalışması için neler yapılabilir ?

Koordinasyonun bizim için anlamı nedir?

Katılımcılar koordinasyon anlayışlarını netleştirmek üzere aşağıdaki konuları ele alarak tartışmışlardır.

- Yerel-ulusal-uluslararası düzey
- Koordinasyonu tanımlama şekilleri:
  - Bölge bazlı
  - Ortak hedefler-tematik odaklar bazlı
- Kendi içlerinde (yatay) ve karşılıklı (dikey) koordinasyon

Koordinasyon neden önemlidir? (Ayrıca bunlar temel sorun alanlarıdır.)

Koordinasyonun aşağıdaki nedenlerden dolayı önemli olduğu konusunda anlaşılmıştır:

- En çok etkilenen insanların ihtiyaçlarını anlama-değerlendirme
- Mevcut destek ve faaliyetlerin etkisini artırma-daha geniş kitlelere erişim sağlama
- Farklı aktörlerce yürütülen mükerrer çalışmaları önleme
- Kaynakların verimliliği-verimli kullanımı

Koordinasyonu güçlendirmeye yönelik mevcut zorluklara ilişkin aşağıdaki tartışma yürütülmüştür:

- Koordinasyon mekanizmalarının sürdürülebilirliğini ve etkinliğini sağlama konusunda genel bir zorluk yaşandığı belirtilmiştir.
- Uluslararası insani yardım sisteminin anlaşılması zorlu yapısı nedeniyle koordinasyon mekanizmalarına yerel ve ulusal STK'ların katılımı, uluslararası STK'lara ve diğer BM kuruluşlarına sunulduğu gibi sunulmamaktadır. Yerel ve ulusal STK'ların zaman ve kaynaklar açısından katılımlarının zor olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yerel kuruluşlar, yerel ve ulusal aktörlerin koordinasyon mekanizmalarına etkili katılımını sağlamak üzere şunları önermiştir:
  - Yerel ve ulusal aktörlere, koordinasyon yapılarına anlamlı şekilde katılımlarını sağlayacak şekilde finansman sağlanması. Bu, şunları içerebilir:
    - Özellikle bu amaç doğrultusunda birinin işe alınması
    - Kuruluş adına karar alabilecekleri için program direktörlerinin-proje yöneticilerinin koordinasyon mekanizmalarına katılımının sağlanması
    - Dışarıdan bu iş için alınan biri kurumun tüm program çalışmalarını bilemeyeceği için katılımı anlamlı veya etkili olmayacağından, program ekibinin bir üyesinin katılımının sağlanması
    - Gönüllülerin yerel ve ulusal sivil toplum adına katılımlarının desteklenmesi önceliklendirilmeli, gönüllülerin yasal istihdamı, parasal-diğer tazminatlar, koordinasyonun sürdürülebilirliği vb. konularında tartışılmasının gerekliliğinin kabul edilmesi
    - Zamanının %20'sini koordinasyon yapılarına katılmaya ayırabilecek bir proje-ekip üyesinin istihdamını öneren proje tekliflerinin kabul edilmesi
  - Daha büyük ve daha küçük yerel kuruluşlar arasında mentorluk, akranlar arası destek ağları vb. yollarla kapasite paylaşımının desteklenmesi
  - Yerel ve ulusal kuruluşların koordinasyon yapıları içindeki sektör ve çalışma gruplarında eş lider olmalarının savunulması
  - Yerel ve ulusal kuruluşların koordinasyon yapılarına anlamlı katılımını teşvik etmek üzere iyi uygulamaların savunularak belgelenmesi
  - **Mevcut yerel mekanizmaların** harekete geçirilerek haritalandırılması ve güçlendirilmesi, bunların ulusal-uluslararası koordinasyon yapılarıyla ilişkilendirmesi ve nasıl verimli çalışabileceğinin araştırılması. Topluluk katılım mekanizmaları, topluluk temelli aktörler, muhtarlar, kent konseyleri, mahalle toplantıları, gençlik ve çocuk meclisleri, il göç kurulları ve STK ağ toplantıları gibi yerel yönetim organlarıyla koordinasyon mevcut yerel mekanizmalar kapsamında değerlendirilebilir.

- Özellikle yerel ve il düzeyinde **koordinasyonun desteklenmesinde gayriresmî mekanizmaların ve koordinasyon yapılarının varlığının tanınması ve bunlara değer verilmesi**. İlgili olduğunda, etkinliğinin artırılması amacıyla bu mekanizmaların resmîleştirilmesi ve zaman içinde kurumsallaşması da teşvik edilmelidir.
- Ayrıca gruptaki yerel kuruluşlar, insani yardım sisteminin mevcut koordinasyon mekanizmalarının **etkili olmadığını** şunlara dayandırmıştır:
  - Bu toplantıların amaca yönelik fikir alışverişinin yapıldığı ortamlardan ziyade bilgilendirme toplantısına dönüşmesine neden olan belirsiz gündemler.
  - Mülteci kuruluşlarının katılımı için büyük önem taşıyan çeviri desteğinin genel anlamda eksik olmasından kaynaklanan dil engeli.
  - Koordinasyon toplantılarındaki kuruluş sayısının yönetilebilir bir düzeyin ötesine geçmesi ve bu sebeple yeni katılımın engellenmesi. Yerel kuruluşlar, çözüm için dijital araçlara yatırım yapılması ve dijital yöntemlerin kullanılması yönünde öneride bulunmuştur.
  - Zaman zaman Türkiye genelinde sivil toplumun daha geniş katılımına imkân sağlayan çevrim içi toplantılarda farklı aktörler arasında bire bir etkileşimin daha düşük düzeyde olması.
  - Yerel-ulusal kuruluşlar ile uluslararası kuruluşlar arasındaki güç dengesizliği ve bunun yerel kuruluşların eşit hissetmemesine yol açması. Yerel kuruluşların sadece koordinasyona dâhil edilmesinin yeterli olmadığı, mekanizmanın birlikte tasarlanarak kurulması gerektiği belirtilmiştir.
  - Bir koordinasyon mekanizması oluşturulurken uluslararası aktörlerin önceliklerinin yerel aktörlerden farklı olması, öncelikli alanlar konusunda uyumsuzluk meydana gelmesine ve bir mutabakata varılamamasına neden olmaktadır. Yerel kuruluşların önceliklerinin, örneğin yerel düzeyde koordinasyon yoluyla belirlenmesi önerilmiştir.
  - Koordinasyon yapılarının tasarlanıp geliştirilmesi için hesap verebilirlik-geri bildirim mekanizmalarının kurulması önerilmiştir.

Gelecek çalışmalara yönelik öneriler:

Yukarıdaki tartışmadan hareketle koordinasyonun güçlendirilmesiyle ilgili olarak URG'nin odak konularına yönelik şu önerilerde bulunulmuştur:

Kısa vadede:

- Mevcut koordinasyon mekanizmalarının haritalandırılması, örneklerin toplanması ve neyin işe yaradığına ve hangi alanların geliştirilebileceğine yönelik analiz yapılması. Yerel düzeyde bulunan gayriresmî koordinasyon mekanizmalarının da dâhil edilmesi gerektiği konusunda mutabakata varılmıştır. TMK ve YSG, bu haritalandırma sürecine öncülük edebilir.

- Koordinasyona gönüllülerin de dâhil edilmesi. Bunu gerçekleştirebilmek için mevcut uluslararası uygulamaları ve bunların Türkiye'ye nasıl uyarlanabileceğini öğrenmek önem taşımaktadır. STGM, mevcut uygulamalara ilişkin bilgi toplayabilir.

Uzun vadede:

- Büyük ölçekli kuruluşların küçük ölçekli kuruluşlara mentor olarak destek verebilmesi için küçük ve büyük ölçekli kuruluşlar arasında 'akran destek ağı' modeli kurulması. TMK savunuculuk faaliyetlerini yürütürken donörler de (ör. GIZ ve BM) bu ağa finansman sağlayabilir.
- BM küme sisteminde olduğu gibi (ör. nakit temelli yardım vb.) koordinasyon mekanizmalarının eş başkanları olarak STK'ların ve yerel kurumların katılımının savunulması.
- Koordinasyon yapılarında görev alacak personel için fon sağlanması suretiyle yerel-ulusal kuruluşların koordinasyon yapılarına anlamlı katılımlarının desteklenmesi. Kuruluşlar arası koordinasyonun ve donörlerin bunu destekleyerek sorumlu olması gerekmektedir.
- Koordinasyon yapılarına katılımı teşvik etmek üzere İletişim Stratejisi oluşturulması (Yeni veya küçük ölçekli yerel girişimler ve kuruluşlar koordinasyon sürecine katılma konusunda çekincelere sahip olabilir veya yetersiz fiziksel ve mali kaynaklar-dil engeli, sınırlı etkileşim fırsatları vb. nedenlerle katılmıyor olabilirler.). Bağışçılar, BM kuruluşları ve yerel yönetimler (özellikle belediyeler) bu girişimi başlatabilir.

İnsani Yardım Sisteminin Ortaklık Mekanizmalarında Verimlilik

Gruba yöneltilen soru:

- Uluslararası kuruluşlar, donörler ve yerel kuruluşlar arasındaki ortaklıkların çok yıllı, öngörülebilir, eşit ve adil bir zemine oturabilmesi nasıl sağlanabilir?
- Bu zeminin oluşumunun önündeki fırsatlar ve engeller nelerdir?
- Donörler ve yerel kuruluşlar arasındaki ortaklıkların güçlendirilmesi için, Ulusal Referans Grubunun ilk 6 ayda önceliklendirmesi gereken konular nelerdir?
- Öne çıkan sorunlar için olası önerileriniz nelerdir?
- Bu hedeflere ulaşılmasından hangi paydaşlar sorumlu olmalıdır?

Anlamlı ve adil ortaklıkların oluşturulması konusunda karşılaşılan mevcut zorluklarla ilgili aşağıdaki tartışma yürütülmüştür:

- Yerel aktörlere **eşit ortaklar olarak değil**, alt yükleniciler olarak muamele edildiği ve bu aktörlerin **anlamlı katılımlarının** sağlanmasında zorluklar yaşandığı belirtilmiştir:

- **Karşılıklı güven, anlayış ve diyalog** eksikliği: Donörlerin ve STK'ların eşit ortaklar olarak daha sık ve düzenli bir biçimde, hiyerarşik güç ilişkilerinden bağımsız olarak masaya oturmaları gerekmektedir.
- Tepeden inme yaklaşımlar: Yerel STK'lar, donörlerle birlikte program çalışmalarının planlama süreçlerine katılmaya davet edilmemekte ve donörler hedef grupların değişen ihtiyaçlarına sahadaki yerel kuruluşlar kadar aşına değildir. Bu sebeple, programlar mültecilerin gerçek ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmamaktadır.
- Programların değişen ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek **esneklikte** olmaması. Öte yandan donörler açısından bakıldığında daha önce en fazla 12 ay olan ve şimdi 2 yıla kadar çıkan finansman süresi konusunda son yıllarda esneklikte ümit verici bir artış gözlemlenmiştir.
- Donörlerin **aracı ortak kuruluşlar arıyor olması**, yerel STK'larla doğrudan diyalog kurmadıkları anlamına gelmektedir. Ancak bir bağışçı temsilcisi, bunun tamamen bağlayıcı kurallara dayandığını (ör. AB kuralları) ve en iyi savunuculuk durumunda dahi yapılabilecek fazla bir şey olmadığını ifade etmiştir.
- Donörler, **iyi yapılandırılmış yapıları** ve kamuoyu ile paylaşılan politikaları olmayan küçük ölçekli kuruluşlarla iletişim kurmakta ve çalışmakta zorluk çekmektedir.
- Ulusal ve uluslararası kuruluşların yerel aktörlere ilişkin kısıtlı bilgisi: Mevcut sistemin küçük STK'ların gelişimini engelleyen bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Çalışmaları yeterince **görünür** değildir. Ulusal ve uluslararası kuruluşlar, yerel aktörleri bilmemekte ve kabul etmemektedir. Ayrıca tanışıklık olmadığı takdirde yeni ortaklıkların kurulamadığı ve yeni ortaklıklar kurmak için fırsatların az olduğu da ifade edilmiştir.
- Buna ek olarak **yerel kuruluşlar arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği olduğu da belirtilmiştir.**
- Mevcut finansman yöntemleri ile donörlerin ve aracı kuruluşların karmaşık ve zorlu prosedürleri göstermektedir ki **yerel ve ulusal STK'lardan oluşan bir çeşitlilikle sürdürülebilir ortaklıklar** kurulmasında zorluk yaşanmakta, fonların niteliğinden ziyade niceliğine daha fazla odaklanılmakta, proje yönetimi kapasitesi en yüksek olan STK'lar bilgi birikimine ve uzmanlığa sahip diğer STK'ları dışlayarak fonları tekellerine almakta ve İngilizce dil yeterliliği olmayan yerel kuruluşlar fonlara erişim konusunda dışlandıkları bir durumda kalmaktadır.
- Bununla birlikte **karşılıklı kapasite geliştirme-kapasite paylaşımı** ortaklıklarının eksik olduğu ve "kapasite" kriterlerinin daha geniş bir yaklaşımla, sadece mali kapasiteyle sınırlı kalmayıp saha deneyimini de değerlendirecek şekilde yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.
- Türkiye'deki siyasi ve ekonomik dinamikler ile diğer hükümet politikaları ve yasal kısıtlamalar, faaliyet gösterdiğimiz genel bağlamda yerel-ulusal ve uluslararası aktörlerin arasında anlamlı ortaklıkların geliştirilmesinin önündeki olası engeller olarak ifade edilmiştir.

Gelecek çalışmalara yönelik öneriler:

Kısa vadede:

- Temel ilkeler üzerinde anlaşmaya varılması, ilk 6 ay için URG'nin Standart Operasyon Prosedürünün, bütçesinin ve eylem planının hazırlanması.
- URG bünyesinde küçük ve büyük ölçekli kuruluşlarla akranlar arası bir destek ağının kurulması, kuruluşlar arasında bir mentorluk mekanizması başlatılması, bu ağ içindeki kuruluşların, kapasitelerine ve katkı motivasyonlarına göre haritalandırılması.
- Sahadaki farklı aktörler olarak her bir aktörün ortaklık, eşitlik ve dayanışmadan ne anladığını netleştirmek üzere kapsamlı bir araştırma çalışmasının başlatılması.
- Geleneksel olmayan STK'lerin URG yapısına dâhil edilmesi. Sesleri az duyulan veya hiç duyulmayan ve temsil edilmeyen topluluklar ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bu kuruluşların URG bünyesinde bir şekilde temsil edilmesi gerekmektedir. Çok sesli ve sivil kimliği ile URG, bir diyalog programı oluşturabilir.
- Yerel kuruluşların kapasitesinin kaynak olarak kullanılması.
- **İlk 6 ay içinde 4 ana savunuculuk konusu (ortaklıklar, koordinasyon, kapasite ve finans) altında alt çalışma gruplarının kurulması.**

Uzun vadede:

- URG'nin niteliği ve sürdürülebilirliği üzerine çalışılması.
- İyi ortaklık modellerinin desteklenerek daha görünür hâle getirilmesi.
- Etkili olmayan ortaklıklardan vazgeçilmesi. URG gibi bağımsız bir grubun ortaklık modellerinin kuruluşların performansına etkisi de dâhil olmak üzere ortaklıkları sistematik olarak değerlendirmesi-analiz etmesi ve ortaklık kalitesini sürekli olarak iyileştirmek üzere çabalaması.
- **URG'nin temel amacı katılım ve yerelleşme olduğu için anlamlı katılım asla sembolik olmamalı ve insani yardım sektöründe anlamlı ve etkili katılımın geliştirilmesine katkı sağlamaya çalışmalıdır.**
- Kanıtlanabilir veriye dayalı etki ve verimlilik analizi yapılması (ör. yerel kuruluşların finansman kullanımında politik açıdan ne ölçüde güçlendirildikleri, kalkınma açısından ne kadar donanımlı oldukları ve fonlar bittiğinde çalışmaya devam edip edemeyecekleri).
- Adil ve eşitlikçi ortaklıkların desteklenmesi. Bu bağlamda yapılandırılmış bir savunuculuk planı hazırlanmalıdır.

- **Yerel kuruluşların, mültecilerin liderliğindeki kuruluşların, kamu kurumlarının ve hatta girişimlerin nasıl doğrudan finanse edileceğine dair alternatif finansman modellerinin katılıma açık bir şekilde geliştirilmesi.**
- Yerel STK'ların kendilerini tanıtabilecekleri, görünürlüklerini artıracabilecekleri veri tabanlarının oluşturulması veya yerel aktörlerin kaydolmaları için mevcut ortak platformlarının tanıtılması (ör. BM Ortak portalı).
- Dil engeline ilişkin:
  - Mevcut donör sözleşmelerinin çift dilli olması için savunuculuk yapılması.
  - Sorumluluğun paylaşılması ve donörlerin daha kapsayıcı olabilmeleri için dil engelini aşma konusunda daha fazla sorumluluk almaya teşvik edilmesi.
  - Dil konusunda daha tecrübeli ve donanımlı kuruluşlar bu konuda desteğe ihtiyaç duyan kuruluşlara destek olabilir çünkü önemli olan, bu kuruluşlar arasındaki bağlantıyı kurmak ve sistemi oturtmaktır (akranlar arası destek mekanizması).
- Donörlerin aracılara olmadan yerel kuruluşlar ile doğrudan iletişim kurmaya teşvik edilmeleri, bu doğrultuda lobicilik ve savunuculuk faaliyetlerinin planlanması.
- Türkiye, siyasi ve ekonomik riskler taşıyan bir ülkedir. Donörler bu tür risklerin etkileri konusunda sorumluluğu paylaşmalıdır. Örneğin döviz kuru enflasyonla birlikte düşebilir ve düştüğü takdirde ne olacağına ilişkin sorumluluk sadece yerel kuruluşundur. Devlet STK'lar üzerinde yüksek düzeyde baskı kurmaktadır. Eşit ortaklık, risklerin ve sorumlulukların paylaşılması demektir. Sözleşmelere faydalanıcı kuruluşları koruyacak maddeler eklenmelidir.
- Fonların %25'inin yerel kuruluşlara aktarılmasına yönelik taahhüdün güçlü bir şekilde savunulması.
- Donörler ve STK'lar arasındaki ilişkinin dengeli olması amacıyla karşılıklı beklentiler dürüstçe paylaşılmalı, tüm aktörler aynı masaya oturmalı ve düzenli aralıklarla konuşmalıdır. Bu toplantı ile birlikte URG'nin toplantı organizatörü görevini üstlendiği açıkça görülmektedir. Bu toplantıda bile BM, donörler ve STK'lar birbirlerini daha iyi anlamaya çalışmaktadır.
- STK'lar ve donörler arasında danışma mekanizmasının kurulması.
- Hem donörler hem de etkilenen topluluklara karşı hesap verebilir olunması.

İnsani Yardım Sisteminin Finansman Yapısının Verimliliği ve Yerel Aktörlerin Fonlara Erişimi

Gruba yöneltilen soru: Türkiye'de insani yardım ve kalkınma yardımı alanlarında çalışan yerel kuruluşların fonlara doğrudan erişimi ve buna bağlı olarak ellerinde bulunan fon miktarı nasıl artırılabilir? Fon çeşitliliğini ve yerel kuruluşların mevcut bütçelerden doğrudan yararlanma düzeyini artırmak üzere kim ne yapmalıdır?

Finansman ortamında karşılaşılan zorluklara ilişkin yürütülen tartışma sırasında aşağıdaki görüşler belirtilmiştir:

- Yerel ve ulusal STK'lar, ihtiyaç sahibi kişilerle daha fazla doğrudan temas hâlinde olmaları sayesinde muhtemelen sahadaki en aktif aktörler olarak on yıllardır Türkiye'deki insani yardım ve kalkınma müdahalesi bağlamlarında önemli bir rol oynamalarına rağmen erişebildikleri kaynaklar kronik bir biçimde yetersiz kalmıştır. Yerel kuruluşlar, ne kadar deneyimli veya saha uzmanlık bilgisine sahip olurlarsa olsunlar, son yıllarda yürütülen tüm yerelleşme çabalarına rağmen fonlara erişimde uluslararası kuruluşlara kıyasla daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.
- Türkiye'de fonlar, çoğunlukla uluslararası kuruluşlara ve ulusal düzeyde kamu kurumlarına aktarılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda konuya ilişkin grup tartışmaları, finansman yapılarını dönüştürmek ve daha eşitlikçi bir hâle getirmek üzere olası yöntemlere odaklanmıştır. Yerel ve ulusal STK'ların fonlara doğrudan erişiminin önünde çok sayıda engel bulunmakla birlikte bunların başında idari ve bürokratik koşullar gelmekte ve karmaşık prosedürler nedeniyle STK'lar fonlara dolaylı olarak erişmek için aracı kuruluşlarla (BM veya uluslararası STK'lar) ortaklık kurmak zorunda kalmaktadır. Örneğin:
  - Yerel-ulusal kuruluşlar, zaten sınırlı ve kısa vadeli olan fonlar nedeniyle bu prosedürlere göre hareket etme konusunda daha büyük zorluk yaşamakta, bu da insan kaynağı yetersizliğine veya personel değişim oranının yüksek olmasına yol açmaktadır. Ayrıca prosedürlere göre hareket etmeyi desteklemek üzere çeşitli kuruluşlar tarafından kullanılabilir ortak bir kapasite aracılığıyla insan kaynağı eksikliğini telafi edecek bir mekanizma eksikliği bulunmaktadır. Bu durum da yerel kuruluşların süreçlerin çoğunun dışında kalmasına yol açarak daha fazla büyüme ve uzmanlaşma imkânlarına ket vurmaktadır.
  - Ek olarak donör kuruluşlarından katılımcılara göre fazla saha deneyimi olmayan donör kuruluşlar daha küçük yerel aktörlerin tekliflerine karşı ön yargılı olarak içerik ve müdahale planlarından ziyade bürokratik boyutlara (ör. proje kavram notlarında kullanılan spesifik jargon vb.) odaklanabilmektedir.
  - Genellikle bazısı Türkiye'de dahi bulunmayan aracı kuruluşlar yalnızca gözetim rollerinden dolayı yüksek miktarlarda finansal kaynak almaktadır.
  - Yerel-ulusal kuruluşlar, bu sistemdeki konumlarını daha çok alt yüklenici gibi görmektedir. Saha çalışmasının büyük bir kısmını üstlenmelerine rağmen orantılı miktarda finansal kaynak alamamaktadırlar.
  - Yerel-ulusal kuruluşlar, donörlerin genellikle sahada birlikte çalışmak üzere yeni ortaklar aramadığını, aksine daha büyük STK'larla olan mevcut ilişkileri üzerinden ilerlemeyi ve aynı alt yüklenici ilişkilerini sürdürüp yinelemeyi seçtiklerini gözlemlemektedir.

- Uluslararası denetçiler, değerlendirmelerini genelde Türkiye'deki yasal kuralları ve yönetmelikleri gözetmeksizin kendi standartlarına göre yaptığı için fonların kullanımına ilişkin uluslararası kuruluşların yürüttüğü denetimler yerel ve ulusal STK'ların eylem kapsamını kısıtlayabilmektedir. Böyle uygulamalar, bazı durumlarda fonların iade edilmesine yol açtığından Türkiye'deki yerel aktörlerin zaten kısıtlı olan fonlarını da riske atmaktadır.
- Bu bağlamda yerel-ulusal kuruluşlar proje yönetim deneyimi eksikliği, dil engeli vb. gibi etkili kapasite paylaşımı desteğinin yetersiz olması sebebiyle daha da artan bazı ortak zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Söz konusu genel sorunlara ek olarak farklı yerel aktörler kendi özel hassasiyetlerinden ve ihtiyaçlarından kaynaklanan ortak zorluklar da yaşayabilmekte ve bu sebeple fon alabilmeleri daha da zorlaşmaktadır. Örneğin Türkçe dil bilgisi eksikliği, mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar açısından fonlarla ilgili çoğu belge ve kılavuzun İngilizce olmasının yarattığı zorluk karşısında yeni bir zorluk daha teşkil etmektedir.
- Yerel-ulusal kuruluşlar, etkilenen topluluklara olan yakınlıkları sayesinde sahadaki ihtiyaçlara en hızlı şekilde cevap verme becerisine sahip aktörlerdir ve bu da ihtiyaçları etkin bir şekilde değerlendirme ve kaynakları bu doğrultuda en verimli şekilde kullanma potansiyellerine katkı sağlar. Söz konusu finansman zorluklarına çözüm sunulmadığı takdirde bu potansiyelden doğabilecek faydalar asla gerçekleşemeyecektir. Böyle zorlukları aşmak amacıyla ilgili tüm paydaşların dâhil olduğu bütünsel bir toplum yaklaşımını benimseyerek iş birliği içinde bir çözüm arayışı içinde olmak, ülkedeki yerelleşme çalışmalarını açısından büyük önem taşımaktadır.

Gelecek çalışmalara yönelik öneriler:

Bu zorlukların üstesinden gelmek üzere tartışma boyunca birçok olası çözüm ve yöntem önerilmiştir. Katılımcılar, seçilen çözümlere ilişkin süreçlerin mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar da dâhil olmak üzere yerel-ulusal kuruluşlar tarafından yürütülmesini ve bu kuruluşlara tüm süreçlere aktif olarak katılabilmeleri için gerekli desteğin sağlanmasını önermiştir. Ayrıca kamu kurumları ile donörlerin katılımının da Türkiye'deki yerelleşme çalışmalarının başarısına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

Kısa vadede:

- Öncelikle **fonların %25'inin yerel aktörlere aktarılmasına yönelik taahhüdün** URG'nin savunuculuğu ile yakın dönemde tüm aktörler için daha güçlü bir şekilde vurgulanması gerekmektedir.
- Olası finansman kanallarının çeşitliliği azalmakta olduğundan özel sektör aktörlerinin gibi **alternatif finansman araçları ve kaynaklarının** yakın gelecekte daha çok öne çıkması beklenmektedir.
  - Bu doğrultuda Türkiye'deki yerelleşme çabaları bağlamında yerel aktörlerin bu **yeni ortaya çıkmakta olan finansman çözümlerine** nasıl katkı sağlayabileceğine ve bunlardan nasıl faydalanabileceğine daha fazla odaklanılabilir.

- URG, mevcut finansman kanallarını ve araçlarını yerel kuruluşların erişebilirlikleri açısından gözden geçirip değerlendirebilir. Bu tür bir uygulamanın bulguları, ülkedeki STK'larla paylaşılmak üzere bir kılavuzda toplanabilir.
- URG, özellikle de URG'nin kurucu üyeleri olan TMK ve YSG gibi STK ağları, finansman konularında kapasite paylaşımı yoluyla yerel-ulusal kuruluşlara yardımcı olabilir ve bunlar için savunuculuk da yapabilir.
- Kısa vadeli bir çözüm olarak uluslararası STK'lar ve BM kuruluşları gibi aracı kurumlar, yerel aktörlere daha eşit ve doğrudan finansman sağlamaya **geçiş döneminde fonların daha büyük bir kısmını yerel-ulusal kuruluş ortaklarıyla paylaşmaya** daha istekli olmalıdır.
  - En önemlisi de aracılar genel idari giderlerin daha eşitlikçi bir yaklaşımla paylaşılmasına yönelik çalışmalar yürütmelidir.
- Donörler, fon başvuru süreçlerini yerel-ulusal kuruluşlar adına daha açık ve erişilebilir kılmak amacıyla **standartlar ve prosedürler ile ilgili kılavuz dokümanları Türkçe ve Arapça olarak** hazırlayabilir, böylece yerel kuruluşlar ve mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar fonlara daha kolay erişebilir.
  - URG'nin finansmana daha fazla erişimi olan büyük STK'ların **küçük STK'larla iyi uygulamaları paylaşması ve onlara mentorluk yapması** için uygun bir platform olması da beklenmektedir.
- Ayrıca URG, **Brüksel VII** etkinliklerine ve platformlarına katılarak özellikle kamu kurumlarının ön planda olduğu ve sivil toplumun çok fazla dâhil olmadığı bir alan olan kalkınma finansmanı konusunda yerel aktörlerin uluslararası fonlara erişiminin artırılmasına ilişkin savunuculuk çalışmaları yapabilir. Benzer bir şekilde yerel STK'lar şu anda **FRIT III** tartışmalarına dâhil olmasalar da bunların aktif şekilde dâhil olabilmeleri ve ihtiyaçlarını sunabilmeleri için gerekli savunuculuk çalışmaları yapılabilir. Bu bağlamda sivil toplum aktörlerinin **12. Ulusal Kalkınma Planı'nın** hazırlanması sürecine dâhil edilmesi ve bunun için de savunuculuk çabalarına ihtiyaç duyulabileceği vurgulanmıştır.

Uzun vadede:

- Donörler ve yerel-ulusal kuruluşlar arasındaki ilişkiye yönelik:
  - Bir donör kuruluş katılımcısının önerdiği üzere **donör kuruluşlar** yerel aktörlerin mevcut kapasitelerini ve faaliyet alanlarını daha iyi anlamak amacıyla **sahada daha fazla çalışmalıdır** ki bu da tekliflerin bürokratik detaylarından ziyade daha geniş arka planına ve içeriğine odaklanmalarına yardımcı olacaktır.
  - Buna karşılık **yerel aktörlerin** bağıışçılarla iletişim kurarken **sahada karşılaştıkları sorunları daha kapsamlı bir şekilde anlatmaları önemlidir.**
- Yerel aktörlerin fonlara erişimi, **kamu kurumlarıyla iş birliğinin artmasıyla geliştirilebilir.**

- Sürekli köklü ve büyük STK'ları desteklemek yerine daha özel bir destek sağlanabilmesi için başta yerel-küçük kuruluşların ihtiyaçları olmak üzere **sahadaki ihtiyaçlar net bir şekilde değerlendirilmelidir.**
  - Sahadaki ihtiyaçları daha derinlemesine kavrayabildikleri için yerel kuruluşlar bu tür **ihtiyaç değerlendirmelerinin** tüm aşamalarına dâhil edilmelidir ve bu sayede gelecekte kendi kendilerine yeterliliklerini geliştirecek deneyimler kazanarak fayda elde edebilirler.
- **Kapasite paylaşımına yönelik çalışmalar** sadece hâlihazırda fon alabilen köklü STK'ları hedeflememeli, aynı zamanda ihtiyaç değerlendirmeleri yapmak ve bunlar sonucunda elde edilen bulguların daha sağlam ve kapsamlı proje teklifleri hazırlamak üzere kullanımı konularında uzmanlık bilgisi, iyi uygulamalar ve öğrenilen deneyimlerin sürekli paylaşımı ile kapasitelerinin desteklenmesi gereken yerel-ulusal kuruluşları da dâhil etmek için özellikle çaba göstermelidir.
- **Denetleme süreçleri** yerel-ulusal kurallar-yönetmelikler ve koşullarla daha tutarlı bir şekilde yürütülmelidir.
- **Alternatif finansman araçları** hakkında daha fazla bilgi edinme önerisi ve yerelleşmenin bütüncül bir toplum yaklaşımı gerektirdiği gerçeğinden hareketle özellikle finansman kanallarının çeşitlendirilmesi ihtiyacı göz önünde bulundurularak özel sektör katılımına daha fazla odaklanması gerekmektedir.
- Ayrıca Lübnan örneğinde olduğu gibi daha küçük yerel kuruluşların araçlar olmadan fonlara doğrudan erişimini artırmak üzere bir **havuz fonu** imkânı da düşünülebilir. Yerel-ulusal kuruluşlar, kapsayıcılık ve hesap verebilirlik açısından bu tür bir havuz fonuna ilişkin koordinasyon sürecinde yer almalıdır. Benzer şekilde **kitle kaynak kullanımı** gibi oldukça yeni olan diğer finansman araçları da yerelleşme çalışmaları için değerlendirilebilir.

İnsani Yardım Sisteminin Kapasite Mekanizmalarında Verimlilik

Gruba yöneltilen soru: Yerel örgütlerin var olan kapasitelerinin daha görünür kılınması ve tanınması için yerel örgütlerin ve uluslararası kuruluşların neler yapmaları gerekir? Nasıl güvene dayalı ve ulusal /uluslararası örgütlerin karşılıklı kapasite paylaşımına dayalı, eşitlikçi bir ilişki kurulabilir? Bunun sağlanabilmesi için yerelleşme gündemi paydaşlarının nelere devam etmesi, nelere başlaması, nelere son vermesi gerekir?

Tartışmaları kolaylaştırmak amacıyla NEAR ağının Yerelleştirme Performans Ölçüm Çerçevesi (YPÖÇ) referans alınarak, Mayıs 2022'de YSG tarafından hazırlanan yerelleşme hedeflerinin sunumuyla tartışmaya başlandı. Bu hedeflerin amacı, yerel-ulusal kuruluşların güçlü ve sürdürülebilir kurumsal kapasitelerinin daha etkin bir şekilde desteklenmesini sağlamak ve uluslararası kuruluşlar-BM kuruluşları tarafından bu kapasitelerin zayıflatılmasının önüne geçmektir. Bu göstergeler; bağlamsal teknik uzmanlık, kurumsal kapasite ve iç prosedürler, kalite standartları, personelin kurumda kalma oranı ile sürdürülebilirliği ve yerel liderlik gelişiminden oluşmaktadır.

Sunumun ardından verimli kapasite mekanizmaları oluşturmaya yönelik zorluklara ilişkin aşağıdaki tartışma yürütülmüştür:

- Genel olarak **tüm paydaşlar arasında bu terime ilişkin farklı anlayışlar olduğu ve bunların genellikle belirli aktörleri uluslararası insani yardım sistemine dâhil etmek veya sistemden dışlamak üzere baz alındığı görülmüş ve** “kapasitenin” tanımında genel bir zorluk yaşandığı belirtilmiştir. Dolayısıyla etkilenen toplulukların ihtiyaçlarını Türkiye şartlarında etkili bir şekilde karşılama konusunda “kapasite” ifadesinin ne anlama gelebileceğinin daha iyi bir bağlama oturtulması gerektiği öne sürülmüştür.
- Katılımcılar, kuruluşların bünyesinde personel gibi **sürdürülebilir kaynak devamlılığının sağlanmasının**, yerel ve ulusal kuruluşların kapasitelerinin güvence altına alınması açısından kritik öneme sahip olduğunu dile getirmiştir.
- Yerel ve ulusal kuruluş çalışmalarının takibi ve izlenmesindeki zorluklar da yerel ve ulusal kuruluşların mevcut kapasitelerinin görünür kılınmasında bir zorluk olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle mevcut kapasiteleri görünür kılmak için sonuçlara dayalı takip ve değerlendirme standartlarının oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Aynı zamanda mültecilerin ve diğer etkilenen toplulukların ihtiyaçlarına anlamlı bir şekilde cevap verebilmek için bağışçıların ve diğer uluslararası aktörlerin mevcut kapasiteleri üzerine düşünüp bu kapasitelere odaklanmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.
- Mevcut finansman yöntemlerinin ve fon mekanizmalarının, yerel ve ulusal kuruluşların kapasitelerinin güçlendirilmesi önünde bir engel teşkil ettiği belirtilmiştir. Yerel-ulusal kuruluşlar kendi uzmanlıklarına ve özel çalışma alanlarına sahip olsalar da kendilerine sağlanan fonlara göre çalışma alanlarını değiştirmeye zorlanmaktadır. Ayrıca insani yardım sistemindeki kısa vadeli finansman yöntemlerinin yerel kuruluşların mevcut kapasitelerine yatırım yapılmasının önünde bir başka engel oluşturduğu da ifade edilmiştir.

Gelecek çalışmalara yönelik öneriler:

- Küçük ve büyük ölçekli yerel-ulusal kuruluşlar arasında akranlar arası destek ve mentorluk oluşturulması, büyük ölçekli kuruluşların mentor olarak daha küçük kuruluşları desteklemesine ve karşılıklı öğrenmeye imkân sağlayacaktır.
  - Donörlerin örnek programları arasında GIZ Mentorluğu (Clip-3), UNHCR mentorluk programı ve AB kapasite paylaşım ağı bulunmaktadır.
  - Bazı URG üyeleri (YSG, TMK) ve hedef donörler ihtiyaç değerlendirmesi konusunda savunuculuk yürütebilir. Yerel-ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışma alanlarına göre mevcut teknik ve stratejik kapasitelerinin haritalanması buna dâhil edilebilir.
- İnsani yardım standartlarına ilişkin sertifikasyonun etkili olabilmesi adına resmîleştirilmesi-kurumsallaştırılması gerekmektedir.
- Yerel aktör dinamiklerinin daha iyi anlaşılması için il düzeyinde yerel yetkililer ve taban örgütleri ile toplantılar düzenlenebilir.

- Deneyim ve uzmanlıklarının tanınması için mültecilerin liderliğindeki kuruluşlar ve taban örgütleri ile ilgili savunuculuk yapılması ve iletişim kurulması.
- Yerel ve topluluk temelli kuruluşlara daha fazla doğrudan finansman sağlanması için ortaklaşa savunuculuk yapmak üzere araçlarla ortaklıklar geliştirilmesi.
- İhtiyaçları mevcut kapasitelerle eşleştirmek üzere kaynak haritalama faaliyetleri

Sonraki Adımlar

URG'nin geliştirilmesi amacıyla aşağıdaki adımlar üzerinde anlaşmaya varılmıştır:

- TMK, YSG ve UNHCR, URG'nin Sekreteryasını oluşturacaktır.
- Bu toplantının notları katılımcılarla paylaşılacaktır. Grup çalışması sırasında yardımın yerelleşmesine ilişkin öncelikli alanlara yönelik tartışmalar ve öneriler temelinde URG bir taslak çalışma planı hazırlayacaktır.
- Şeffaf ve kapsayıcı bir sürecin ardından URG'nin çalışma yöntemleri ve çalışma planı, ilgili tüm paydaşlarla paylaşılacaktır.

Ek 1: URG Lansman Etkinliğine Katılan Kuruluşların Listesi

- Afgan Mülteciler Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği (ARSA)
- Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği
- Beynelmillel İnsani Göçmenler Derneği
- Bonyan Organization
- Concern Worldwide
- Danish Refugee Council (DRC)
- DG ECHO
- Dünya Doktorları Derneği (DDD)
- EL-BİR Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Fikir ve Sanat Atölyesi Derneği
- GIZ
- Hand in Hand for Syria (HIHFAD)
- Hayata Destek Derneği (HDD)
- Hazara Öğrenciler Kültür ve Dayanışma Derneği
- Her Yerde Sanat Derneği
- Human Appeal
- IHH
- İltica ve Göç Araştırma Merkezi (IGAM)
- Impact Hub
- Innovation for Development (I4D)
- İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (IKGV)
- International Blue Crescent Foundation
- İzmir Suriyeli Mültecilerle Dayanışma Derneği
- Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı (KEDV)
- Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)
- KAOS GL
- Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği (MOKİD)
- Mavi Kalem
- MUDEM
- NEAR
- Orange Organization
- OXFAM
- SENED
- SGDD-ASAM
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM)
- Tuana Projects
- Türk Kızılay
- Türkiye Kalkınma Vakfı
- Türkiye Mülteci Konseyi
- Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneği (ICHILD)
- UN RCO
- UN WOMEN
- UNDP
- UNFPA
- UNHCR
- UNICEF
- US Bureau of Population, Refugees, and Migration (PRM)
- Violet Organization
- Watan Foundation
- Welthungerhilfe (WHH)
- World Bank
- Yerelleşme Savunuculuk Grubu

Ek 2: URG Görev Tanımı

Arka Plan

2016'da Dünya İnsani Yardım Zirvesi'nde Büyük Uzlaşî'nın imzalanması ile resmileşen yerelleşme taahhütleri insani yardım sisteminin ve işleyişinin etkililiğini ve verimliliğini artırma yönünde bir hareket başlattı. Ancak geçen 5 yıllık süreçte sonuçlara bakıldığında ve sarf edilen çaba ile elde edilen çıktı kıyaslandığında, yapılanların yeterli olmadığı anlaşıldı.

Bu sebeple, 2021'de Büyük Uzlaşî 2.0 yayınlanarak, taahhütlerin ikinci fazına geçildi. Yerelleşme gündeminde gerçek anlamda ilerleme kaydetmemize ortam yaratacak Ulusal Referans Grubu adı verilen ülke bazlı platformların kurulması önerildi. Ulusal Referans Grupları, yerel aktörlerin yönetimine önderlik ettiği platformlar olarak düşünülmüştür. Yerel grupların önderliğinde bu grupların, kaliteli finansmanın önündeki engellerin kaldırılması yönünde çalışma yapacağı ve bu engellerin kaldırılmasına yardım edeceği; yerel müdahale ekiplerinin liderliğine, program belirleme ve uygulamalarına daha fazla destek sağlanmasına ön ayak olacağı öngörülmüştür. Gene bu grupların çalışmaları ile insani/ doğal afetlerden etkilenen toplulukların insani yardım programlarına aktif ve anlamlı katılımını sağlayabileceği öngörülmüştür.

Bütün bunlar, yerel aktörlerin ve ulusal STK'ların insani yardım sisteminde görünür olmalarını, operasyonlara etkili katılımını ve ulusal düzeyde insani yardım çalışmalarına önderlik etmelerini hedeflemektedir. Aynı zamanda yerel aktörlerle kilit paydaşların ülke özelinde yerelleşme ihtiyaç ve adımlarını tanımlama ve bunları uygulamaya koyma konularında rehberlik edecektir.

Türkiye'de Ulusal Referans Grubu İnisyatifi

Türkiye'de insani yardım ve insan hakları çalışmalarının yerelleşme aracılığıyla ön plana çıkmasını desteklemek amacıyla 'Yerelleşme Savunuculuk Grubu' ve 'Türkiye Mülteci Konseyi' yerelleşme gündemini merkezlerine almışlardır. Bu iki yerel platform, Türkiye'de bir Ulusal Referans Grubu kurmak ve yönetmek üzere adım atmıştır.

İki yerel ağın ana misyonu, Büyük Uzlaşî'nın yerelleşme konusundaki küresel taahhütlerini takip ederek ülke düzeyinde ileriye taşımaktır. Ağın üyeleri, insani yardım sağlamakta ve krizden etkilenen nüfusun haklarını savunmaktadır. Yerel kuruluşlara daha fazla kaliteli fon aktarımı ve hem eşit hem adil ortaklıkların önündeki engellerin kaldırılması, her iki ağın da stratejik önceliğidir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'de bir Ulusal Referans Grubunun kurulması temel hedef olmuştur.

Yerelleşme konusunda kaydedilen bazı ilerlemelere rağmen Türkiye merkezli kuruluşlar hâlâ insani yardım sistemi içinde kenarda bırakılmış durumdadır ve yeterli finansman, alan veya güce erişememektedir. Bu nedenle YSG ve TMK üyeleri, Ulusal Referans Grubunu mevcut insani yardım ve kalkınma sistemleri içinde uluslararası paydaşlarla ortaklıklarında karşılaştıkları sorunları tartışmak üzere bir fırsat olarak görmektedir.

Görev Tanımı

Ulusal Referans Grubu Türkiye’de insani yardım çalışmalarının yerel üzerine inşa edilmesi ve yereli güçlü kılabilecek şekilde programlanması ve uygulanmasını sağlamak için çalışır.

URG bünyesinde yerleşme gündemine yönelik eksikliklerin ortak bir hedef ve güven çerçevesinde tartışılması beklenmektedir. Beklenen değişimlerin gözlenmediği alanlarda yapıcı eleştiriler ve talepler paylaşılacaktır. Yerleşme gündeminin ilerleyişine dair fikir ve öneriler tartışılıp ortak eylemler geliştirilecektir. Bu nedenle URG, yerel kuruluşlara uluslararası insani yardım ve kalkınma aktörleriyle açık bir iletişim kurabilmeleri için fırsat ve güvenli bir ortam sağlamaktadır.

Daha açık ifadelerle URG:

- Türkiye’de yerleşmenin önceliklerini ve önündeki engelleri tartışacak,
- Ülke düzeyinde yerleşmenin ilerleme sürecini değerlendirecek, değişim taleplerini paylaşacak ve ortak hedefler belirleyecek,
- Yerleşme gündeminde ilerlemenin sağlanması için ortak adımlar belirleyecek,
- Bu ortak adımları başlatacaktır.

Çalışma Biçimleri

Türkiye’deki Ulusal Referans Grubu, yerel aktörlerin liderliğinde toplanmakta ve bağışçılar, BM kuruluşları, uluslararası STK’lar ile insani yardım ve kalkınma alanlarında faaliyet gösteren diğer paydaşların üyelerinden oluşmaktadır.

Ulusal Referans Grubu, üyeleriyle birlikte, kuruluşunun ilk 6 ayında vizyonunu ve önceliklerini, atılacak somut adımları belirleyip başarı göstergeleri üzerinde anlaşmaya varacaktır. Ankara’da tercihen yüz yüze toplantılarla bir araya gelecek olan Grup, çalışma yöntemlerini ve toplantı sıklığını da belirleyecektir.

Ulusal Referans Grubu, elde ettiği kazanımları Haziran 2023’teki Büyük Uzlaş Yıllık Toplantısında ve sonraki toplantılarda diğer tüm imza sahipleri ve insani yardım aktörleriyle paylaşacaktır.

Ulusal Referans Grubu, faaliyetlerinin devamlılığına, ilk 6 aylık dönemin sonuçlarına dayanarak yıllık bazda karar verecektir.

Ev Sahipliği ve Koordinasyon

Yerleşme Savunuculuk Grubu (YSG) ve Türkiye Mülteci Konseyi (TMK), Ulusal Referans Grubuna ev sahipliği yapmakta ve üyelerle birlikte tüm koordinasyon konularını ele almaktadır.

Ek 3: Lansman Etkinliği Programı

09.00 – 09.30 Kayıt

09.30 – 09.45 Program Açılışı, Giriş Konuşması ve Sunumu

09.45 – 10.00 Açılış Konuşmaları

Alvaro Rodriguez, UN BM Mukim Koordinatörlük Ofisi

Muhtar Çokar, İKGV / YSG

Perihan Uluğ Dalga, OXFAM-KEDV / TMK

Metin Çorabatır, İGAM / TMK

10.00 – 11.30 Türkiye’de Yerelleşmenin Durumuna Yönelik Panel Tartışması

Yerelleşmenin durumu, son araştırma bulguları doğrultusunda ve etkileri üzerinden tartışılmıştır.

Arzu Karacanlar, Mavi Kalem

Zakira Hekmat, ARSA

Wolfgang Jessen, GIZ

Monica Ferrari, UNHCR

11.30 – 12.00 Ulusal Referans Grubunun (URG) Tanıtımı

Büyük Uzlaş 2.0’ın arka planı ve URG fikri ile taslak görev tanımı paylaşılmıştır.

Sema Genel Karaosmanođlu, HDD

12.00 – 13.00 Öğle yemeđi

13.00 – 14.30 İstasyon (Grup) Çalışması

Katılımcılar finansman, ortaklıklar, koordinasyon ve kapasite olmak üzere dört alanda URG’nin öncelikli eylemlerini belirlemiştir.

14.30 – 14.45 Kahve Arası

14.45 – 16.15 İstasyon (Grup) Çalışması

Grup çalışmasının ikinci turu

16.15 – 17.00 Çıktı Sunumu

Genel oturuma bildirilen çalıştay çıktıları

17.00 – 17.15 Topluluk İstişaresi

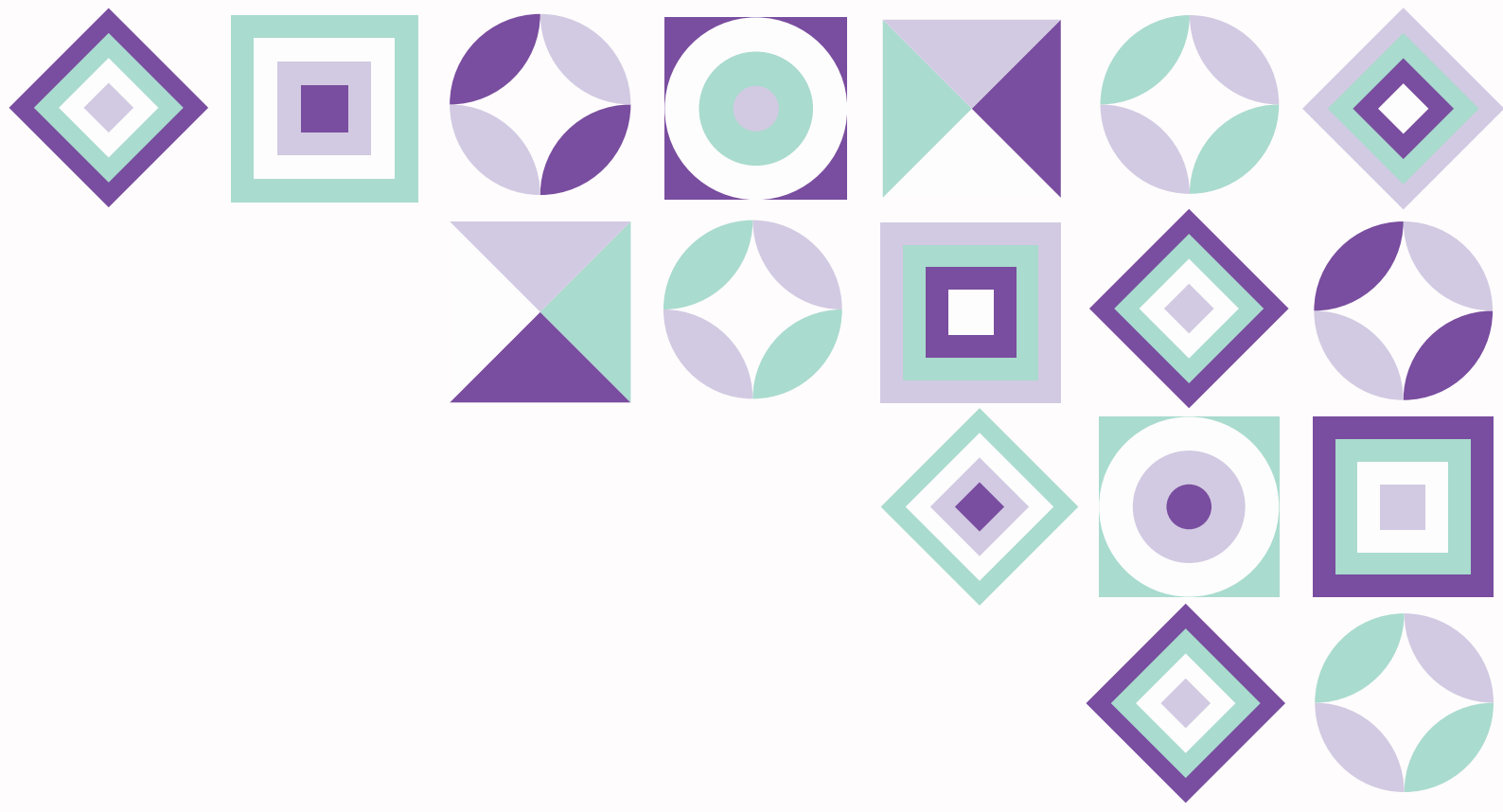
URG’nin Görev Tanımına ilişkin soru ve önerilerin ele alınması

17.15 – 17.30 Kapanış Konuşması ve Grup Fotoğraf Çekimi

Ek 4: Teşekkür

Tüm ortaklarımızın gayretlerini ve katkılarını takdir ediyor, URG lansman etkinliğine katılarak bizleri onurlandıran ve URG'nin yerelleşme çalışmalarının ilerleyişini şekillendirmiş ve şekillendirecek olan değerli öneri ve görüşlerini bizlerle paylaşan tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyoruz

Küreselden Ulusala: Ulusal Referans Grubunun Lansmanıyla Türkiye'de Yerelleşmenin İlerlemesi

Lansman Etkinliği Raporu

25 Ocak 2023, Ankara

YERELLESME | LOCALIZATION
SAVUNUCULUK | ADVOCACY
GRUBU | GROUP

